

*Як написати
і захистити
курсний проект*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра медіакомунікацій

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ КУРСОВИХ ПРОЕКТІВ**

**студентів другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 – «Журналістика»
освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»
соціологічного факультету**

Харків – 2019

Рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

26 червня 2019 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК: Стародубцева Л. В., д. філос. н., професор кафедри медіакомунікацій

Схвалено на засіданні кафедри медіакомунікацій

Протокол від 20 червня 2019 року № 6

Завідувач кафедри медіакомунікацій

_____ Л. В. Стародубцева

Погоджено методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від 25 червня 2019 року № 9

Голова методичної комісії соціологічного факультету

_____ Ю. Г. Сорока

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Порядок вибору теми та етапи виконання курсового проекту.....	4
Обсяг, структура, зміст і вимоги до оформлення курсового проекту	7
Правила цитування та посилання на використані джерела.....	10
Порядок захисту курсових проектів	13
Критерії оцінювання курсового проекту	14
Список рекомендованої літератури.....	15
Додатки	18

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Важлива роль у навчанні студентів, які опановують освітньо-професійну програму «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика» другого (магістерського) рівня за спеціальністю 061 – «Журналістика», приділяється організації самостійної роботи, що має забезпечити успішне оволодіння не тільки змістом програми, але й навичками дослідження, творчої діяльності.

У світлі цього положення важливе значення має такий вид самостійної роботи студентів як виконання письмових науково-практичних курсових проєктів. Ця робота підбиває певний підсумок у вивченні дисциплін, визначених навчальним планом, і має за мету, в першу чергу, наступне:

- надання студентам можливості самостійного поглиблення знань, спеціалізації у межах обраного фаху;
- поглиблення й розширення знань студентів, підвищення рівня їхньої теоретичної підготовки;
- розвиток умінь щодо пошуку літератури та електронних джерел, конспектування, оформлення посилань на першоджерела;
- розвиток умінь та навичок письмового викладу думок, аргументованого та логічного висловлення своєї думки;
- залучення до науково-дослідної діяльності, засвоєння її принципів;
- розвиток творчих здібностей студентів, у тому числі в освоєнні методології, організації дослідження, системному баченні самого процесу дослідження;
- розвиток вміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань;
- розвиток навичок публічного виступу й ведення наукової дискусії.

Кафедра, пропонуючи певний перелік тем курсових проєктів, лише орієнтує на вивчення найбільш актуальних проблем, при цьому не виключаючи ініціативу та власний інтерес студентів.

Письмові науково-практичні курсові проєкти демонструють ступінь опанування студентами теоретичними й практичними навичками (аналізувати, синтезувати, виокремлювати головне, визначати закономірності й тенденції розвитку досліджуваних процесів; уміння самостійного пошуку інформації, її систематизації, узагальнення й опису; а також уміння посилатися на джерела), допомагають виявити їхні наукові інтереси, прихильності й творчі здібності.

ПОРЯДОК ВИБОРУ ТЕМИ ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Орієнтовна тематика курсових проєктів розробляється кафедрою і доводиться до відома студентів не пізніше 1 жовтня 2019 р. Курсовий проєкт виконується студентом, як правило, за науково-дослідною проблематикою кафедри «Нові медіа та комунікативні стратегії інформаційного суспільства», але слід зазначити, що студент сам обирає тему, виходячи з власних наукових інтересів, творчого досвіду і стратегій професійного розвитку.

У 2019–2020 н. р. студент виконує два курсових проєкти, теми яких повинні відповідати темі майбутнього кваліфікаційного магістерського проєкту, що обговорюється

на засіданні кафедри і затверджується наказом по університету. Студент має погодити робочий варіант теми курсового проекту із майбутніми керівником та консультантами. Зміна теми та/або наукового керівника та консультанта можлива лише як виняток. Для цього студент має представити відповідне обґрунтування, погодити свої пропозиції з кафедрою, довести підготовленість до роботи за новою темою і запропонувати кандидатуру фахівця з цієї проблеми, згодного бути науковим керівником або консультантом.

Консультації студента з науковим керівником і консультантами мають на меті обговорення проблематики, структури роботи, методології, додаткових матеріалів, послідовності етапів дослідження, специфіки проведення емпіричного дослідження та/або створення авторського медіапроекту тощо. Календарний графік роботи визначає періодичність консультативної допомоги студенту та контроль за підготовкою проекту в визначений кафедрою термін.

Курсовий проект, як правило, складається з трьох розділів. Перший присвячується теоретико-методологічним засадам дослідження, другий – розкриттю головної теми курсового проекту, третій – опису результатів проведеного емпіричного дослідження або авторського проекту, присвяченого практичному втіленню теми курсового проекту (створення авторського твору, медіапроекту тощо).

Студентам пропонуються варіанти виконання емпіричного дослідження та/або авторського медіапроекту, присвяченого практичному втіленню теми курсового проекту, за основними напрямками роботи кафедри (табл. 1).

Таблиця 1

**Варіанти виконання емпіричного дослідження
та/або авторського медіапроекту**

№ з/п	Напрямок	Варіанти виконання
1	Аудіовізуальні медіа	Проведення емпіричного дослідження творів аудіовізуального медіамистецтва за обраною методологією та/або створення авторського арт-твору (відеоарт-проекту, аудіовізуальної медіаінсталяції, медіаперформансу, сінемаграфії, фрактальної графіки, нетарт-проекту тощо)
2	Аудіоподкастинг, бродкастинг	Проведення емпіричного дослідження у галузі саунд-арту і саунд-дизайну, аудіоподкастингу і бродкастингу та/або створення авторського аудіотвору
3	Блогінг, громадянська журналістика	Проведення емпіричного дослідження інтернет-мереж, соціальних медіа, окремих сайтів, блогів тощо та/або створення авторського індивідуального проекту з використанням технологій цифрових медіа у галузі блогінгу і громадянської журналістики
4	Відеопродакшн	Проведення емпіричного дослідження творів відеомистецтва та/або створення авторського відеоконтенту (відеосюжету, анімації, кліпу, відеоролику, короткометражного фільму тощо)

5	Дизайн і медіа	Проведення емпіричного дослідження творів графічного дизайну та комп'ютерної анімації за обраною методологією та/або створення авторського твору у сфері графічного дизайну (айдентики, логотипа, постера, типографіки, поліграфічного видання, 3D анімації тощо)
6	Журналістська етика	Проведення емпіричного дослідження з етичних аспектів аналізу теле-, радіо-, інтернет-ЗМК з використанням міждисциплінарного методологічного інструментарію (дискурс-аналіз, контент-аналіз, семіотичний, лінгво-психологічний, психоаналітичний, соціологічний, структурно-функціональний аналіз тощо) та/або проведення авторського дослідження, створення авторського проекту в галузі журналістської етики та журналістських стандартів
7	Інтернет-комунікації та кіберкультура	Проведення емпіричного дослідження засобів інтернет-комунікацій, гіпертекстових та мультимедійних проектів, кіберкультури, веб-дизайну та/або створення авторського online-контенту, мультимедійного гіпертекстуального проекту, інтернет-сайту, порталу, блогу, кіберпроекту (віртуальної галереї, віртуального музею, віртуального туристичного проекту, відеогри) тощо
8	Історія та теорія кінематографа, кіномистецтво	Проведення емпіричного дослідження творів кіномистецтва та/або підготовка до створення авторського кінопроекту (аудіовізуальне есе за творчістю кінорежисера, сінOPSIS, тритмент, режисерська експлікація, продюсерська стратегія, пітчінг-презентація тощо)
9	Медіавплив	Проведення емпіричного дослідження медіаконтенту в умовах інформаційних війн з виділенням прихованих елементів пропаганди, фейкових повідомлень та маніпулятивних технологій та/або створення авторського проекту за проблематикою фактчекінгу
10	Реклама і PR в медіа, іміджелогія та івент-менеджмент	Проведення емпіричного дослідження у галузі іміджелогії та івент-менеджменту, аналізу рекламного медіаконтенту, PR-кампанії, PR-стратегії, PR-просування товару в мережі Інтернет, стратегій та засобів інтернет-маркетингу у просуванні івентів, творів реклами тощо та/або створення авторського рекламного, івент-маркетингового або PR-проекту
11	Тележурналістика	Проведення емпіричного дослідження творів телевізійного мистецтва та/або створення авторського телепроекту (нарису, інтерв'ю, ток-шоу, ігрової програми тощо)
12	Фотомистецтво, цифрова фотографія	Проведення емпіричного дослідження творів цифрового фотомистецтва та/або створення авторського твору цифрового фотомистецтва
13	Цифрова журналістика	Проведення емпіричного дослідження та/або створення авторського проекту у галузі цифрової журналістики

Запропоновані напрями та варіанти виконання емпіричного дослідження та/або авторського проекту, присвяченого практичному втіленню теми курсового проекту, є орієнтовними. Обраний студентом варіант виконання емпіричного дослідження та/або авторського проекту обов'язково має бути пов'язаним з темою курсового проекту. Студент має право самостійно запропонувати власний варіант виконання емпіричного дослідження та/або авторського проекту, узгодити його з науковим керівником і консультантами.

Основними етапами виконання курсових проектів є.

1. Вибір і затвердження теми.
2. Визначення структури роботи.
3. Збір матеріалу, добір літератури з теми.
4. Робота над текстом, підготовка його першого варіанту у чорновій редакції, його обговорення з науковим керівником і консультантами.
5. Робота над емпіричним дослідженням та/або практичною частиною курсового проекту.
6. Підготовка й оформлення списку використаних джерел, рисунків, таблиць, додатків.
7. Надання тексту курсового проекту науковому керівнику і консультантам для перевірки.
8. Доробка тексту з урахуванням пропозицій наукового керівника і консультантів.
9. Перевірка тексту роботи на наявність запозичень з інших документів (плагіат), що виконується самим студентом (скріншоти з результатами перевірки подаються на кафедру разом з текстом роботи).
10. захист курсового проекту.

Захист курсових проектів студентів денної форми навчання проводиться в останній тиждень першого і другого навчальних семестрів, перед початком сесії (в останній тиждень грудня 2019 р. і травня 2020 р., відповідно).

Захист курсового проекту студентів заочної форми навчання проводиться під час зимової та весняної сесій (в середині січня і наприкінці травня 2020 р., відповідно).

ОБСЯГ, СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ

Курсовий проект студентів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 061 – «Журналістика», освітньо-професійною програмою «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика» є самостійною науково-практичною роботою, яка готується з метою публічного захисту і є підготовкою до захисту кваліфікаційного магістерського проекту для отримання академічного ступеня магістра.

Обсяг роботи (без додатків і списку використаних джерел) – 24–30 сторінок (відповідно: вступ – 3–4 сторінки, висновки – 3–4 сторінки). Список використаних джерел складає мінімум 25 найменувань (з них, як мінімум, 5 – іноземними мовами).

Структура курсового проекту уточнюється в процесі роботи й узгоджується з науковим керівником та консультантами. Структура курсового проекту, як правило, складається з таких елементів:

ВСТУП (3–4 сторінки).....	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
..... (назва проблеми)	
1.1. Спектр основних понять дослідження	
1.2. Основні теоретичні підходи до.....	
1.3. Методи дослідження	
Висновки до розділу 1.....	
	<i>(Обсяг – приблизно 6–7 сторінок)</i>
РОЗДІЛ 2.	
..... (назва проблеми)	
2.1.	
2.2.	
2.3.	
Висновки до розділу 2.....	
	<i>(Обсяг – приблизно 6–7 сторінок)</i>
РОЗДІЛ 3. ....(опис проведеного емпіричного	
дослідження згідно з обраною темою на конкретних прикладах зі сфери	
медіапрактики та/або авторського медіапроекту)	
3.1.	
3.2.	
3.3.	
Висновки до розділу 2.....	
	<i>(Обсяг – приблизно 6–7 сторінок)</i>
ВИСНОВКИ (3–4 сторінки)	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТОК(КИ)	

Зміст курсового проекту структуровано наступним чином.

У *вступі* обґрунтовуються актуальність обраної теми, ступінь її розробленості; вказуються основні публікації за цією темою; формулюються мета та завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, його теоретична основа, наукова новизна; подаються дані щодо апробацій та публікацій з теми дослідження; стисло описується його структура.

Розділи курсового проекту містять теоретико-методологічну, спеціально-теоретичну, емпіричну та/або практичну частини. Формулювання назв розділів і підрозділів мають бути чіткими, короткими та послідовно розкривати зміст проекту.

Перший, теоретико-методологічний розділ проекту являє собою опис поняттєво-категоріального апарату дослідження і тих загальнотеоретичних і методологічних позицій, на які спирається автор.

У другому, спеціально-теоретичному розділі роботи автор всебічно висвітлює обрану проблему в оригінальній авторській трактовці.

У третьому, емпірико-практичному розділі роботи, як правило, міститься опис програми та результатів авторського емпіричного дослідження та/або авторського практичного медіапроекту.

Кожний розділ курсового проекту закінчується стислими *висновками* обсягом до 1 сторінки¹. Вони мають бути науково обґрунтованими, самостійними, грамотно викладеними.

Загальні *Висновки* курсового проекту не є механічною сумою висновків, зроблених наприкінці розділів, у них міститься те нове, істотне, що становить кінцеві результати дослідження.

Список використаних джерел є однією з важливих частин курсового проекту. У Списку наводяться всі першоджерела, використані під час написання курсового проекту (у тому числі першоджерела, дослідження, інтернет-сайти, фото-, фільмо- і аудіотеки, колекції візуального мистецтва, архівні матеріали тощо).

Після списку використаних джерел містяться *Додатки*, у яких представлено матеріал, що уточнює, конкретизує і унаочнює основний текст проекту, а також репрезентує результати емпіричного дослідження та/або авторського медіапроекту.

Бажано, щоб основні положення курсового проекту були представлені в наукових публікаціях автора.

Вимоги до оформлення. Курсовий проект має бути надрукованим на комп'ютері на одному боці стандартного аркуша А4 (210 x 297 мм), кегль 14 пт; міжрядковий інтервал – 1,5; шрифт Times New Roman, стиль тексту – звичайний, інтервали з полями таких розмірів: ліве – не менше 20–25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Усі сторінки (включаючи додатки) мають бути пронумеровані у верхньому правому куті аркуша. Не нумерується лише титульний лист. Титульний лист оформлюється згідно з Додатком А. Якщо у роботі використовуються аббревіатури та скорочення, то перелік аббревіатур та скорочень надається одразу після титульної сторінки. Зміст надається на початку тексту, одразу після титульної сторінки або після списку скорочень (за наявністю).

Усі таблиці, графіки, схеми і рисунки, що наводяться у тексті курсового проекту, мають бути пронумерованими. Номер кожної таблиці, схеми, графіку або рисунку повинен співпадати з номером підрозділу, а якщо в одному підрозділі наводяться декілька таблиць, схем, графіків або рисунків, то, наприклад, номери рисунків у підрозділі 3.2 мають виглядати таким чином: Рис. 3.2.1, Рис. 3.2.2, Рис. 3.2.3.

Усі знаки тире (–), лапки («...») і скорочення (у т. ч., так зв., та ін.) в тексті роботи повинні бути уніфікованими. Для нумерації років використовуються такі зразки: у 2012 р., на протязі 2015–2018 рр. Століття нумеруються римськими цифрами (XXI ст.), тисячоліття – арабськими (3 тис. до н. е.). Усі назви фільмів, фотографій, творів мистецтва, а також організацій та фірм надаються в лапках.

Усі ініціали пишуться перед прізвищами (між ініціалами та прізвищами слід робити інтервал): М. Г. Маклюен, Л. Манович, В. Беньямін. При переносі на наступну стрічку не слід відривати ініціали від прізвищ.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання (див. додаток В) і подається в алфавітному порядку (спочатку кирилицею, потім – латиницею). Бібліографічний список слід називати «Список використаних джерел». Називати такий список «Бібліографія»,

---

¹ Кожний підрозділ роботи також повинен завершуватися висновками, але не виділеними в окремий пункт. Такі висновки є просто абзацом тексту, що починається зі слів «Тож», «У цілому», «Таким чином». Підрозділи роботи не можна завершувати на цитаті, переліку, таблиці, рисунку. Останній абзац кожного підрозділу – це підсумок усього того, про що йшлося у цьому підрозділі, і логічна підготовка («підводка») до теми наступного підрозділу.

«Список літератури» або «Література» не можна. Якщо у роботі використано джерела, різні за походженням і характером, слід розподіляти список на декілька підрозділів (залишаючи загальну наскрізну нумерацію). Окремо надаються списки архівних джерел, фільмотеки, аудіотеки тощо.

Результати виконання практичної складової курсового проекту мають бути представлені в електронному варіанті (за власним вибором студента, залежно від обраної ним теми, це можуть бути відеоролики, графічні ілюстрації, анімаційна графіка, твори фото-, відео-, аудіо-, кіно-, мультимедіа-мистецтва, репродукції постерів, скріншоти інтернет-сайтів, прес-релізи, дизайн-розробки, описи проектів, мапи, таблиці, схеми, діаграми, мультимедіа-презентації, зразки інструментарію, графіки, малюнки, сценарії тощо) та додані до письмової частини роботи на електронному носії. Тривалість власних відеоматеріалів практичної частини курсового проекту повинна бути не менш ніж 35 секунд та не більш ніж 15 хвилин. Опис виконання практичної частини має бути представленим у письмовому вигляді в емпірико-практичному розділі курсового проекту.

Кожний додаток починається з нової сторінки і має свій заголовок та номер (якщо додатків два чи більше), який позначається великою латинською літерою (наприклад, Додаток А, Додаток В), а наприкінці надається їхній перелік. Слово «Додаток» (або, якщо додатків більше, «Додаток А», «Додаток В» і т. д.) друкується у правому верхньому куті. Найбільш показові, на думку автора, ілюстрації, таблиці та графіки можуть міститися і безпосередньо у тексті роботи.

У цілому, в курсовому проекті студент має продемонструвати широку ерудицію та творчі навички; здатність критично осмислювати, узагальнювати, систематизувати наукову інформацію, оцінювати її переваги і недоліки; вміння нестандартно мислити, знаходити власне рішення, застосовувати знання про новітні тенденції з досліджуваної проблеми та методи її емпіричного вимірювання, висувати нові наукові ідеї та здійснювати авторські практичні медіапроекти. Орієнтуючись на читачів з високою науково-професійною підготовкою, автор включає у свій текст увесь знаковий апарат (таблиці, діаграми, графіки, схеми тощо), тобто все те, що складає мову науки. Для викладу матеріалу роботи характерні аргументованість суджень та точність наведених даних.

ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

При написанні курсового проекту студент повинен чітко розмежовувати свою і чужу думку, відділяти авторські судження від висловлювань інших науковців. Студент має посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми і вирішуються питання, вивченню яких присвячений курсовий проект. Такі посилання дають змогу відшукати першоджерела і перевірити достовірність відомостей про їх цитування.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору обов'язково слід наводити посилання. При використанні у проекті цитат, статистичних даних, таблиць, ілюстрацій тощо посилання на першоджерела є обов'язковими. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Для підготовки курсового проекту студент має посилатися на суто наукові джерела: монографії, фахові статті, докторські та кандидатські дисертації, тези доповідей науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів тощо. У курсовому проекті не бажано

посилатися на підручники і навчальні посібники, популярні видання і публіцистичні твори, матеріали анонімних авторів, розташовані в мережі Інтернет, статті з Вікіпедії, пости в соціальних мережах (за виключенням ситуацій, коли останні виступають предметом дослідження).

Посилатися слід тільки на останні видання, якщо та чи інша книга витримала кілька видань. Більш ранні видання доцільно використовувати тільки в тих випадках, коли в них міститься важливий для аналізу матеріал, не включений у більш пізні видання. Дотримуватися посилань на найновіші видання важливо й при використанні законодавчих матеріалів, нормативних документів, статистичних даних, результатів досліджень (медіатеоретичних, журналістикознавчих, соціологічних, філософсько-культурологічних, політологічних, маркетингових, мистецтвознавчих тощо).

Якщо джерело, на яке посилається студент, існує у двох версіях (паперовій та електронній), то у списку необхідно наводити бібліографічний опис джерела, надрукованого у паперовому вигляді.

Необхідно точно вказувати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць із монографій, оглядових статей, інших джерел, на які є посилання в курсовому проекті. Надавати посилання на джерела без зазначення номера сторінки дозволяється у трьох випадках: 1) якщо джерело, на яке посилається автор роботи, існує виключно в електронній версії; 2) якщо автор роботи посилається на аудіовізуальне джерело або досліджуваний сайт; 3) якщо студент не цитує тієї чи іншої конкретної думки науковця, а посилається на його книгу або концепцію в цілому.

Вимоги щодо цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, в середині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

- при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

На всі джерела, наведені у списку використаних джерел, необхідні посилання у тексті курсового проекту. Слід звернути увагу на те, щоб перед наведеною цитатою було вказано, кому саме належить цитована думка, при чому до імені і прізвища науковця бажано додавати уточнення, на кшталт «британський антрополог», «німецький медіатеоретик», «американський дослідник цифрової історії (digital history)», «професор Гарвардського університету», «директор Інституту медіа і комунікацій» тощо. Завершувати абзац посиланням на цитоване джерело не бажано. Після наведеної цитати слід представити авторську інтерпретацію наведеної думки, чітко відрефлектувати її, надати їй власну оцінку і зробити логічний міст-перехід до наступного фрагменту тексту.

Приклади

а) цитата в тексті

Складно не погодитися з думкою професора Манчестерського університету Джерома Гру, який стверджує: «...незважаючи на пріоритетне значення змісту комунікацій, ні в якому разі не можна ігнорувати медіакомунікаційні канали передачі інформації» [6, с. 15], що в контексті канадсько-американської традиції медіадосліджень, які сягають корінням до знаменитого афоризму М. Г. Маклюена «The Medium is the Message», є майже очевидною спекулятивною імплікацією.

б) пригадування про джерело

Саме на цій ідеї трансверсального парадоксу свідомості ще у 1970-х рр. акцентували увагу французькі філософи Ж. Дельоз і Ф. Гваттарі у своїх роздумах про ризоматичність культури [24], і це дає право й сьогодні, майже через півстоліття, все ще сподіватися на те, що триумфальний хід ідей нелінійного наративу в медіаландшафті (пост)сучасності аж ніяк не є апокаліптичною ілюзією.

Якщо цитата наводиться з вітчизняного джерела, то посилання на нього має вигляд [45, с. 31], якщо цитата наводиться з англomовного або франкомовного джерела, то посилання на нього має вигляд [45, р. 31], якщо текст оригіналу джерела написаний німецькою, чеською або польською мовами, то посилання на джерело має вигляд [45, s. 31]. Якщо цитати наводяться в авторському перекладі студента, то в тому місці тексту роботи, де така цитата надається вперше, робиться виноска вниз сторінки, яка містить таке уточнення: «Тут і далі всі цитати з іншомовних джерел надаються в авторському перекладі». Якщо цитати з іншомовних джерел в тексті курсового проекту надаються не в авторському перекладі, то в списку використаних джерел в бібліографічному описі відповідного джерела вказується, з якої мови зроблено переклад, надаються ініціали та прізвище перекладача.

Посилання на ілюстрації в тексті курсового проекту вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: (рис. 1.2).

На всі таблиці курсового проекту повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: (табл. 1.2).

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації слід вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: (див. табл. 1.3).

Посилання на матеріали, що містяться у додатках, слід надавати таким чином: (див. додаток А).

Кожна таблиця повинна мати свою назву, яка наводиться над таблицею, і містити або посилання на джерело, за допомогою якого ця таблиця складена, або вказівку на те, що у цій таблиці використані матеріали авторського дослідження. Те ж саме стосується діаграм, схем і графіків.

Приклади

Таблиця 2.3

Компаративний аналіз творів сучасного аудіовізуального мистецтва
за даними С. Бак-Морс [27, с. 32–35]

Діаграма 3.4

Аналіз відвідувань сайту mediatorpos.org (2018–2019)
за матеріалами авторського дослідження

Кожний рисунок у тексті курсового проекту повинен мати свою назву, яка наводиться під рисунком, і містити або посилання на джерело, або вказівку на те, що цей рисунок є авторським.

Приклади

Рис. 2.2.3 Кадр із фільму «Меланхолія», реж. Ларс фон Трієр (2011) [45, р. 24]

Рис. 3.3.1 Скриншот авторського арт-проекту «Кімната 42»

У ситуації, коли в середині наведеної цитати зустрічається ще одна цитата, змінюється тип лапок.

Приклад

Згідно до австрійського дослідника медіамистецтва О. Грау, імерсивні арт-практики сьогодні створюють «новий тип перцепції, який можна умовно назвати “симулятивною індукцією”» [27, с. 243].

У цілому, точність і коректність цитування є маркером оволодіння студентом правилами наукового етикету, показником професіоналізму дослідника і важливим критерієм, за яким виносяться рішення щодо оцінки курсового проекту.

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВИХ ПРОЕКТІВ

Курсовий проект надається на кафедру у роздрукованій та електронній версіях. захист проводиться перед комісією на відкритому засіданні кафедри у присутності наукових керівників і консультантів. На засідання запрошуються викладачі кафедри, аспіранти, студенти.

Необхідний для захисту комплект документів складають друкована версія курсового проекту та скриншот сайту з результатами перевірки роботи на наявність запозичень з інших документів (плагіату).

Процедура захисту передбачає, як правило, таке:

- повідомлення студента про зміст та основні результати роботи із використанням мультимедійної презентації (4–5 хв.);
- питання членів приймальної комісії, присутніх до автора і відповіді на них;
- виступ наукового керівника та консультантів;
- відповідь студента на зауваження до роботи;
- виступи присутніх на захисті;
- заключне слово студента (1–2 хв.).

Захист одного курсового проекту триває не більше ніж 10 хвилин. Студент повинен продумати логіку та сценарій свого виступу, розробити мультимедійну презентацію PowerPoint з обґрунтуванням актуальності, визначенням мети, завдань, об'єкта, предмета, методів, теоретичної основи, структури дослідження, викладенням стислого змісту курсового проекту і висновків. Необхідно підготувати до захисту візуальні презентації результатів емпіричного дослідження та/або практичного авторського проекту: відео, аудіо, ілюстрації, схеми, діаграми тощо. Студент має бути готовим до дискусії, володіти категоріальним апаратом, знати основний зміст робіт, що наводяться у списку використаних джерел. Слід також дотримуватися етичних правил під час дискусії з виступаючими.

Оцінка курсового проекту визначається комісією на закритому засіданні, під час якого кожний член комісії виставляє оцінку й аргументує її, після чого приймається колегіальне рішення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами захисту курсового проекту, – 60 балів. З них за захист письмової теоретичної частини проекту – 40 балів, за захист-презентацію емпіричної та/або практичної частини – 20 балів.

Основні критерії оцінювання роботи представлені в Табл. 2–3.

Таблиця 2

Критерії оцінювання захисту письмової теоретичної частини курсового проекту

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Актуальність теми дослідження	5 балів
2	Коректність та чіткість формулювань мети, завдань, об'єкту, предмету, методів, теоретичної основи і наукової новизни дослідження	5 балів
3	Повнота, логічність та послідовність структури дослідження і розкриття теми під час захисту	10 балів
4	Уміння обирати методи, адекватні поставленим завданням та предмету дослідження	5 балів
5	Самостійність інтерпретації концепцій дослідників, на праці яких спирається автор курсового проекту, знання теоретичного матеріалу (з точними посиланнями на назви праць теоретиків, конкретні концепції), вміння аналізувати їх, виділяти причинно-наслідкові зв'язки	5 балів
6	Аргументованість та структурованість висновків	5 балів
7	Грамотність, охайність оформлення роботи	5 балів
Усього		40 балів

Таблиця 3

**Критерії оцінювання захисту-презентації емпіричної
та/або практичної частини курсового проекту**

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Відповідність теми емпіричного дослідження та/або практичної частини теоретичній основі курсового проекту	4
2	Оригінальність авторської ідеї, креативність, концептуальність задуму	4
3	Самостійність виконання емпіричної та/або практичної частини курсового проекту	4
4	Застосування вмінь та навичок, здобутих студентом під час навчання з професійно-орієнтованих і фахових дисциплін, використання технічних засобів у процесі проведення емпіричного дослідження та/або практичної частини курсового проекту	4
5	Естетика презентації і риторична компетентність автора роботи	4
Усього		20 балів

У цілому, під час захисту студент має продемонструвати ерудицію, знання теорій та концепцій за спеціальністю, володіння науковим лексиконом і апаратом критичного мислення, вміннями і навичками академічної дискусії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні документи

1. Авторське право на літературні та художні твори в Україні : тематична добірка / уклад. Л. І. Котенко. Київ : Кн. палата України, 2000. 112 с.

2. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Розробник : Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).

3. Закон України Про авторське право і суміжні права : за станом на 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014, № 2–3.

4. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність : за станом на 2013 р. // Відомості Верховної Ради України. 2013, № 19–20.

5. Правила укладання бібліографічного опису для Списку використаних джерел у дисертаціях з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL : <https://www.univer.kharkov.ua/docs/disservice/biblio-opys.pdf> (дата звернення: 06.10.2019).

Підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації

1. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : метод. рекомендації з впровадження / уклад. О. К. Галевич, І. М. Штогрин. Львів, 2008. 20 с.
2. Гальченко С. І., Силка О. З. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Черкаси : АММО, 2015. 93 с.
3. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : підручник. Київ : Політехніка, 2004. 126 с.
4. Карпенко В. Як писати і захищати магістерку із журналістики : навчальний посібник-порадник. Київ : Університет «Україна», 2012. 106 с.
5. Конверський А., Лубський В., Горбаченко Т., Бугров В., Кондратьєва І., Руденко О., Юштин К. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Магістерська робота : методика підготовки : посібник / Т. О. Долбенко [та ін.] ; М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Ліра-К, 2016. 140 с.
7. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упорядники матеріалів : В. Бахрушин, Є. Ніколаєв ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. Київ, 2019. 41 с.
8. Методичні рекомендації з підготовки рефератів, есе, курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів соціологічного факультету / уклад. А. Д. Литовченко, В. М. Ніколаєвський, І. І. Шеремет. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 36 с.
9. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
10. Основи академічного письма : методичні рекомендації та програма курсу / укл. : Н. Шліхта, І. Шліхта ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. Київ, 2016. 61 с.
11. Плагіат у студентських роботах : методи виявлення та запобігання : метод. посіб. / за ред. Н. В. Стукало. Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
12. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 216 с. (Серія «Альма-матер»).
13. Сурмін Ю. П. Наукові тексти : специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.
14. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 4-те вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2004. 307 с.
15. Що потрібно знати про плагіат : посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» / Східноукраїнський фонд соціальних досліджень. URL : http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/books_ac-gr.pdf (дата звернення: 20.06.2019).

Словники, енциклопедії, довідники

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
2. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 896 с.
3. Довідник здобувача наукового ступеня : зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / упоряд. Ю. І. Цеків. 3-тє вид., випр. і доп. Київ : ВАК України, 2003. 69 с.
4. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) : лист Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 р. № 1/9-650.
5. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : слов.-довід. термінів і понять : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 319 с.

Наукові видання

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Бойко Р. В., Фролов М. О. Без копії і плагіату! // Бюлетень ВАК України. Київ, 2008, № 12. С. 11–13.
3. Еко У. Як написати дипломну роботу : Гуманітарні науки / пер. з італ. за ред. О. Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.
4. Ідея Університету : Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
5. Етичний кодекс ученого України [проект]. Київ : Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. 16 с.
6. Фундаментальні цінності академічної доброчесності : пер. з англ. / Міжнародний центр академічної доброчесності. Київ, 2019. 39 с.
7. Хоружий Г. Ф. Академічна культура : цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 320 с.
6. Dean F., Murray D. 10 Steps to Writing a Vital Speech : The Definitive Guide to Professional Speechwriting. Create Space Independent Publishing Platform, 2011. 120 p.
7. McDougall J. Media Studies : The Basics. London ; New York : Routledge, 2012. 224 p.
8. Media Studies : Междисциплинарные исследования медиа / Центр медиакоммуникаций и визуальных исследований ; ХНУ имени В. Н. Каразина ; редкол. Л. Стародубцева, Д. Петренко. Харьков : Индустрия, 2016. 42 с.
9. Swales J. M. C. B. Feak Academic Writing for Graduate Students : Essential Tasks and Skills. 3rd ed. Ann Arbor, MI : University of Michigan Press, 2012. 432 p. (Michigan Series in English for Academic & Professional Purposes).

Зразок титульного листа курсового проекту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра медіакомунікацій

КУРСОВИЙ ПРОЕКТ**ЦИФРОВА ФОТОГРАФІЯ В МЕДІАПРОСТОРИ:
ТРАНСФІГУРАЦІЇ ОБРАЗУ****Виконала:**

студентка 1 курсу групи СК-51
денної форми навчання
другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 – «Журналістика»,
освітньо-професійної програми
«Аудіовізуальні медіа та цифрова
журналістика»
Медіавуманська Наталія Сергіївна

Науковий керівник:

доктор філософських наук, професор
Стародубцева Лідія Володимирівна

Консультант:

Старший викладач
Біжко Антон Павлович

ПРИКЛАДИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Приклади бібліографічного опису монографій (1–5 та більше авторів):

1. Горовий В. М., Онищенко О. С., Попик В. І. Національний інформаційний комплекс і його роль у глобальному інформаційному просторі : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 218 с.
2. Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень : монографія / за загал. наук. ред. В. В. Березенко, М. А. Лепського, О. О. Семенець ; відп. ред. К. Г. Сіріньок-Долгарьова. Запоріжжя : Кераміст, 2017. 309 с.
3. Потятиник Б. В. Медіа : ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
4. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. К., 2013. 250 с.
5. Barlow D., Mills B. Reading media theory : thinkers, approaches and contexts. Harlow, England ; New York : Pearson / Longman, 2009. 744 p.
6. Durant A. Meaning in the media : discourse, controversy and debate. New York : Cambridge University Press, 2010. 272 p.

Приклад бібліографічного опису багатотомного видання:

1. Горпенко В. Г. Архітектоніка фільму : Режисерські засоби і способи формування структури екранного видовища : в 5 т. / Київ. держ. ін-т театр. мистецтв ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ : ДІТМ, 2000. Т. 1. Довиразне зображення. 242 с. Т. 2. Дія – драматургічні засади архітектоніки. 118 с. Т. 3. Ч. 1. Монтажна архітектоніка фільму. Кадрозчеплення. 157 с. Т. 3. Ч. 2. Монтажна архітектоніка фільму. Сюжетотворення. 182 с. Т. 4. Ч. 1. Архітектоніка кольору. Природа. Функції. 182 с. Т. 4. Ч. 2. Архітектоніка кольору. Видова специфіка кольору. 140 с. Т. 5. Архітектоніка фільму як системне (структурне) утворення. 250 с.

Приклади бібліографічного опису збірників наукових праць:

1. Визуальное (как) насилие : сборник научных трудов / отв. ред. А. Р. Усманова. Вильнюс : ЕГУ, 2007. 380 с.
2. Интернет и интерактивные электронные медиа : исследования : сборник лаборатории медиакультуры, коммуникации, конвергенции и цифровых технологий / под ред. И. Засурского. Москва : Изд-во МГУ, 2007. Ч. 1 : Трансформация глобального информационно-коммуникационного пространства в Интернете. 262 с.
3. Покликання університету : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко ; Український філософський фонд. Київ : РІА «Янко»; «Веселка», 2005. 297 с.
4. Соціологічні дослідження сучасного суспільства : методологія, теорія, методи : Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2009, № 844. 288 с.
5. Media/cultural studies : critical approaches / ed. By Rhonda Hammer, Douglas Kellner. New York : Peter Lang, 2009. 644 p.

Приклад бібліографічного опису збірки матеріалів конференції:

1. Інноваційний розвиток вищої освіти : матеріали міжнар. наук.-метод. конф., 10–11 березня 2010 р., м. Київ: тези доп. / Київ. нац. торг.-екон. ун-т ; ред. кол. : А. А. Мазаракі та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 400 с.

Приклади бібліографічного опису перекладних видань:

1. Берн Е. Ігри, у які грають люди : світовий бестселер із психології стосунків / пер. з англ. К. Меньшикової. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 255 с.

2. Маклюэн Г. М. Понимание медиа : внешнее расширение человека / пер. с англ. В. Николаева. Москва : Гиперборей ; Кучково поле, 2007. 464 с.

Приклади бібліографічного опису словників, підручників та довідкових видань:

1. Людина і світ : навч. посіб. / В. Ю. Вілков, В. М. Ніколаєвський, В. В. Омельченко, О. І. Салтовський ; за заг. ред. В. М. Ніколаєвського. 4-е вид., стер. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 464 с.

2. Мас-медіа у термінах і визначеннях : короткий словник-довідник : навч. посіб. / уклад. Ю. В. Бондар. Київ : МАУП, 2005. 224 с.

3. Шевченко Л. І. Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика : слов. термінів і понять / наук. ред. Л. І. Шевченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2014. 326 с.

4. Encyclopedia of New media : an essential reference to communication and technology / ed. by Steven G. Jones. Thousand Oaks, CA : Sage Publications, 2003. 532 p.

Приклади бібліографічного опису складових частин книги, збірника статей, журналу або газети:

1. Бавикіна В. М. Феномен політичного акціонізму в сучасному суспільстві // Науково-теоретичний альманах Грани. 2016, № 139 (9). С. 67–74.

2. Беньямин В. Краткая история фотографии / Беньямин В. // Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости : избр. эссе / В. Беньямин ; пер. с нем. С. Ромашко. — М. : Медиум, 1996. — С. 66–91.

3. Ручка А. Субкультури як соціологічний конструкт // Субкультурна варіативність українського соціуму / за ред. Н. Костенко, А. Ручки. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2010. С. 11–26.

4. Савельєв Є., Юрій С. Елітні університети, еліта країни, елітна країна. Криза чи нова роль університетів? // Дзеркало тижня. 2005, № 20. 28 травня.

5. Mitchell W. J. T. Showing seeing : a critique of visual culture // Journal of Visual Culture. 2002, Vol. 1, No. 2. P. 165–181.

Приклади бібліографічного опису дисертацій та авторефератів:

1. Мурадян О. С. Індивідуалізм та комунітаризм як ціннісні засади способу життя : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01 / Харк. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 223 с.

2. Коновалов О. Є. Артхаусний кінематограф як соціокультурний феномен : автореф. дис. канд. соціол. наук : 22.00.01. Харків, 2018. 21 с.

Приклади бібліографічного опису електронних джерел:

1. Рихлицький В. Як протидіяти дезінформації? Ключові тези дискусії про медіаграмотність. URL : https://ms.detector.media/ethics/manipulation/yak_protidiyati_dezinformatsii_/klyuchovi_tezi_diskusii_pro_mediagramotnist/ (дата звернення : 27.09.2019).
2. Свобода медіа в Україні. URL : <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/freedom-of-media-in-ukraine> (дата звернення: 06.10.2019).
3. Christian F. Class, knowledge and new media. URL : <http://mcs.sagepub.com/content/32/1/141.full.pdf+html> (дата звернення: 15.06.2019).
4. Hawkins J., Blakeslee S. On Intelligence. New York : Owl Books, 2005. 272 p. URL : <http://www.onintelligence.org> (дата звернення: 24.09.2019).

Приклади бібліографічного опису інформаційних ресурсів, які аналізуються у курсовому проекті:

1. Детектор медіа. URL : <https://ms.detector.media/> (дата звернення: 23.09.2019).
2. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. URL : <http://www.univer.kharkov.ua/> (дата звернення: 15.06.2019).
3. Центр медіакомунікацій і візуальних досліджень. URL : <http://mediatorpos.org/> (дата звернення: 19.09.2019).
4. Electronic Labyrinth. URL : <http://jefferson.village.virginia.edu/elab/elab.html> (дата звернення: 15.03.2018).
5. The History and Development of Multimedia. URL : <http://people.uca-lgary.ca/~edtech/688/hist.htm> (дата звернення: 05.04.2019).

Приклади бібліографічного опису аудіовізуальних матеріалів, які аналізуються у курсовому проекті:

Фільмотека

1. Деммі Д. Мовчання ягнят / The Silence of the Lambs ; реж. Д. Деммі. США : Orion Pictures, 1991. Тривалість 118 хв. URL : <http://www.cinemas-online.co.uk/videos/1203-molchanie-yagnyat-1990.html> (дата звернення: 17.05.2018).
2. Трієр Л. фон. Антихрист / реж. Л. фон Трієр. Данія ; Німеччина ; Франція ; Швеція ; Італія ; Польща : Zentropa Entertainments and others, 2009. Тривалість 108 хв. URL : <http://www.cinemas-online.co.uk/videos/2064-antihrist-2009.html> (дата звернення: 11.03.2019).

Аудіотека

1. Шурхало Д. Історична свобода / Радіо Свобода. 2019. 28 вересня. 15:00. Тривалість 20 хв. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/30163485.html> (дата звернення: 29.09.2019).
2. Терещук Г. Хаос із біометричними паспортами в Україні – вигідний / Радіо Свобода. 2015. 30 березня. 09:45. Тривалість 7 хв. URL : <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox> (дата звернення: 12.07.2019).

Аудіовізуальні джерела

1. Кашшай О. Відеоарт : історія наймолодшого виду мистецтва / Лекторій. 2019. 11 квітня. Тривалість 30 хв. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=E0IDS89POe0> (дата звернення: 02.10.2019).
2. Петренко Д. Сергій Петлюк. Мистецтво нових медіа / Територія Погляду. 2018. 13 березня. Тривалість 25 хв. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=CKdyzwe71GM> (дата звернення: 12.05.2019).